

## **Temat: Co zostało z feudalizmu.**

Feudalizm – system społeczno – polityczny, który wykształcił się w IX – XII wieku, rozpowszechniony w średniowiecznej Europie, w którym wykształciła się zależność między panami feudalnymi (system lenny) oraz zależność między chłopem a panem feudalnym (system feudalny).

Feudum – ziemia.

Feudał – pan feudalny – właściciel ziemski.

Lenno – ziemia nadana wasalowi przez seniora podczas ceremonii hołdu lennego w dożywotnie użytkowanie.

Beneficjum (dobrodziejstwo) – wynagrodzenie wasala przez seniora najczęściej w postaci ziemi. W przeciwieństwie do zwykłego lenna ziemia ta była wynagrodzeniem za pełniony urząd lub służbę w drużynie seniora.

Prekaria – nadanie ziemi kościelnej w dożywotnie użytkowanie osobie świeckiej. Mogło to być nadanie ziemi chłopu w zamian za pańszczyznę czy czynsz lub nadanie ziemi kościelnej rycerzom w lenno. Alodium – ziemia stanowiąca własność dziedziczną, wolna od ciężarów, zobowiązań i ograniczeń o charakterze lennym.

Immunitet – przywilej zwalniający daną ziemię z podatków na rzecz monarchy (immunitet skarbowy) lub wyłączający daną ziemię spod jurysdykcji monarchy (immunitet sądowy).

Suzeren – król, najwyższy senior.

Komendacja – pierwsza część hołdu lennego polegająca na złożeniu przysięgi seniorowi przez wasala.

Inwestytura – druga część hołdu lennego podczas której senior nadawał lenno wasalowi.

1. System feudalny jest to zależność między chłopem a panem feudalnym.

a) przyczyny – w państwie Franków w wojsku służyli tylko wolni chłopci, których stad było na zakup wyposażenia (np. broń). Często kilku chłopów składało się na wyposażenie jednego z nich. W zamian za to, że wyruszał on na wyprawę reszta obrabiała jego pole. Z czasem wykształcił się podział pracy: chłopci uprawiali ziemię, rycerz ochraniał ich i walczył w ich obronie. Ziemia stała się własnością rycerza, a chłopci zaczęli ją od niego dzierżawić. W ten sposób wykształciło się władztwo gruntowe – władza właścicieli ziemi (feudałów) nad osadzonymi na niej ludźmi.

b) majątek feudała składał się z dwóch części:

☐ z ziemi, którą bezpośrednio zarządzał feudał; był to dwór i ziemia która go bezpośrednio otaczała (ziemia dworska). Pracowała na niej czeladź dworska i poddani;

☐ z ziemi wydzierżawionej chłopom lub nadanej wasalom

c) system feudalny polegał na tym, że feudał (rycerz, duchowny) dzierżawił ziemię chłopom i się nimi opiekował. Chłopi w zamian za to byli zobowiązani do uiszczania renty feudalnej czyli opłaty.

Znamy trzy formy renty feudalnej:

☐ danina – renta naturalna – chłop płacił zbożem, zwierzętami itp.

☐ pańszczyzna – renta odrobkowa – chłop w zamian za ziemię pracował na ziemi feudała (ziemi dworskiej). Wysokość pańszczyzny zmieniała się. Początkowo przepracowywano kilka dni w roku, pod koniec średniowiecza, kilka dni w tygodniu.

2 ☐ czynsz – opłata w pieniądzu za czasowe lub wieczyste użytkowanie ziemi. Czynsz początkowo był rzadkością. Stał się powszechny dopiero w pełnym średniowieczu. Oprócz renty feudalnej chłop był zobowiązany do płacenia podatku Kościołowi (dziesięciny), który wynosił 1/10 część zbiorów.

d) Panem feudalnym mógł być tak człowiek świecki jak i duchowny. Dlatego też istniały dwie formy własności feudalnej:

(1) beneficjum – nadanie ziemi panom świeckim; beneficja były przypisane do danego urzędu, funkcji jako wynagrodzenie.

(2) prekaria – nadanie ziemi kościelnej w użytkowanie osobie świeckiej (np. chłopu) w zamian za czynsz lub pańszczyznę.

e) znaczenie systemu feudalnego było olbrzymie. Spowodował on znaczną hierarchizację społeczeństwa. Poddanymi króla nie byli już tylko wolni mężczyźni (kmiecie). Wykształciła się drabina feudalna, u podstaw której leżała praca chłopu na rzecz feudała. To feudałowie dostępowali wszystkich zaszczytów, pełnili urzędy. Z czasem wolność chłopu została tak ograniczona, że nie mógł on nawet opuścić ziemi, a władzę sądową nad nim przejął feudał